

RI CARTA RI XUTZ'IB'AJ RI SANTIAGO

Ri Santiago kuchap u tz'ib'axik jun carta chke ri kojonelab' ri e jab'uninaq cho ronojel ruwächulew

¹ In wa', ri Santiago, in patänil re ri Dios xuquje' ri Qajaw Jesucristo. Kinya b'i rutzil ki wäch ri kojonelab' ri e rech ri tinimit Israel, ri e jab'uninaq cho ronojel ruwächulew.

Waral käqasik'ij wi jub'iq' chrij ri k'äxk'ol ri käqariq na, xuquje' jas käqa'no rech k'o ri qa no'j ri käpe ruk' ri Dios

² Ri ix, wachalal, rajwaxik chi xa sib'alaj kixkikotik aretaq kepe k'ia u wäch k'äxk'ol chiwij. ³ Iwetam chi k'ut chi aretaq käpe k'äxk'ol chiwij che rilik we qas tzij ix kojoninaq che ri Dios, xa kiwetamaj na jas kib'ano rech qas jikom ri iwanima' chuch'ijik ronojel. ⁴ Chikojo b'a' i chuq'ab' rech qas tzij kiwetamaj jas kib'ano rech qas jikom ri iwanima' chuch'ijik ronojel ri käpe pi wi'. Xa je ri' qas kätz'aqat na ri i chomab'al, utz kib'an na pa ronojel, man k'o tä chi k'u jas ri kajwataj chiwe chuwäch ri Dios.

⁵ We k'o jun chiwe ri kuna' chi k'o ri kraj na che ri u no'j, chuta' wa' che ri Dios. Are k'u ri Dios kuya na ri rajwaxik che. Man xa tä jub'iq' kuya ri Are', xane kuya chke konojel jas ri ki rajwaxik. Ri Are' man k'o tä kub'ij, man käpe tä royowal. ⁶ Rajwaxik k'ut chi aretaq kuta' ru no'j che ri Dios, kukojo chi qas käya'taj na che, man kub'an tä k'u kieb' u k'ux. Ri winaq ri kub'an kieb' u k'ux junam ri' ruk' jun nimalaj uwoja' ri käpe puwi' ri mar, ri käk'am b'i je wa' je ri' rumal ri kiäqiq'. ⁷ Ri winaq ri je' u b'anik wa', muchomaj chi k'o jas käyi' che rumal ri Dios. ⁸ Man k'o tä jas käyi' ri' che rumal chi xa kieb' u k'ux, man käkowin tä k'u ri' chub'anik jikom che ru k'aslemal.

Waral käqil wi ru jalb'em rib' ru k'aslemal ri qachalal meb'a' ruk' ri qachalal q'inom

⁹ Ri qachalal ri man nim tä u b'anik rajwaxik ri' käkikotik aretaq känimarisax na u q'ij rumal ri Dios. ¹⁰ Xuquje' ri qachalal ri q'inom rajwaxik ri' käkikotik aretaq käqasax u q'ij rumal ri Dios, rumal chi ri q'inom xa je' jas ru kotz'ijal ri q'ayes, man naj tä k'ut kuch'ijo. Are je ri' ru k'aslemal cho we uwächulew. ¹¹ Aretaq kel loq ri q'ij, käpe ru chuq'ab', sib'alaj kub'an q'aq', kächaqi'jar k'u ri q'ayes. Käpulpub' ru kotz'ijal, käsach k'u u wäch ru je'lal. Je wa' kuk'ulmaj na ri q'inom. Xaq te'talik käkäm na ri are' aretaq tajin kub'an ronojel u wäch chak chumulixik ru q'inomal.

Ri kojonel kuriq k'äx, xuquje' kätaqchi'x che mak

¹² Utz re ri winaq ri jikom ranima' chuch'ijik ri k'äx. Je ri', rumal chi ri winaq ri', aretaq kilitajik chi je wa' kub'ano chuch'ijik ri k'äx, käyi' k'u na ri tojb'al re. Are k'u wa' ri qas k'aslemal ri man k'o tä u k'isik ru b'im ri Dios chi kuya na chke ri winaq ri loq' käkil wi ri Are'. ¹³ Aretaq jun winaq kuna' pa ranima' chi kätaqchi'x chub'anik ri man utz taj, muchomaj ri' chi are ri Dios tajin kätaqchi'nik. Ri Dios man k'o tä jumul kutaqchi'j jun winaq chub'anik ri etzelal, man kätaqchi'x tä k'u ri Are' chub'anik wa'. ¹⁴ Xane ri winaq kätaqchi'x che mak aretaq käniman che ri itzel taq u rayinik. Xaq je ri', ri winaq käqaj na pa mak. ¹⁵ Ri itzel taq u rayinik ri winaq are ri' ri kätaqchi'n chub'anik ri mak. Aretaq ri winaq kutaqej u b'anik ri mak, chuk'isb'al kuriq na ri kämikal.

¹⁶ Loq'alaj taq wachalal, jmisub' iwib'! ¹⁷ Ronojel ri qas utzil ri käqariqo, ronojel k'u ri man k'o tä etzelal ruk' käpe chila' chikaj. Käpe ri' ruk' ri Dios ri b'anowinaq ronojel u wäch saqil. U b'anom k'u ri q'ij, ri ik', xuquje' ri ch'imil.

Man je' tä ri Are' jas ri q'ij, ri ik', ri ch'imil, man kujuya tä k'u pa ri q'equm. Xaq je' wi ri Dios, man käk'extaj tä k'u ri Are'. ¹⁸ Ri Dios xuya ri qas qa k'aslemal, xub'an k'ak' taq winaq chqe rumal ru Loq' Pixab' ri kub'ij ri Qas Tzij. Jas ri kib'an che ri ija', kicha' chkixol ri jal, ri nab'e taq u wäch ri ab'ix, are k'u je' xub'an ri Dios chqe uj. Xujucha' chkixol konojel ri u b'anom ri Are' rumal chi are wa' ru rayib'al.

Waral käqil wi jas ri' ri qas kojoniq ri kraj ri Dios

¹⁹ Loq'alaj taq qachalal, chna'taj wa' chiwe. Chijujunal b'a' rajwaxik chi qas ix sak'aj chutatab'exik na ri käkib'ij nik'iaj chik. Man chanim taj kixch'awik, xane utz kib'an chuchomaxik ri kib'ij. Man xaq tä chanim käpe ri iwoy-owal. ²⁰ Ri winaq ri xaq käpe royowal, man kub'an tä ri' ri qas jikom, ri qas utz ri kraj ri Dios. ²¹ Chiya b'a' kan ronojel u wäch etzelal rumal chi äwas u b'anik wa' cho ri Dios xuquje' chkiwäch ri winaq. Chiya kan xuquje' ronojel u wäch ri sib'alaj itzel u b'anik. Mib'an nimal, xane chixnimanoq. Chik'amowaj k'u ru Loq' Pixab' ri Dios ri u tikom ri Are' pa ri iwanima'. Are k'u wa' ri käkowinik kub'ano chi kiriq ru tob'anik ri Dios, man käsach tä k'u u wäch ri iwanima'.

²² Rajwaxik k'ut chi qas kib'ano jas ri kub'ij ru Loq' Pixab' ri Dios. Man xuwi taj kitatab'ej. We xaq xuwi kitatab'ej, man kib'an tä k'u ri kub'ij, xaq tajin kisub' iwib' ri'. ²³ Jachin ri xaq xuwi kutatab'ej ru Loq' Pixab' ri Dios, man kunimaj tä k'u ri kub'ij, junam ri' ruk' jun winaq ri na'l kuka'yej rib' pa jun espejo, käril na jas ri qas u b'anik ri u wäch. ²⁴ Xuwi kärilo jas u b'anik ri are', te k'u ri' ke'k, käsach k'u pu jolom jas ri xrilo, jas ri qas u b'anik ri are'. ²⁵ Ru Loq' Pixab' ri Dios are jas jun espejo. Jachin jun ri kutaqej kaka'y chupam, kusik'ij, man käsach tä k'u pu jolom ri kub'ij ri Loq' Pixab' ri' ri qas tz'aqat, ri xujresaj pa

ri mak ri xujk'oji wi nab'e. Xane qas kunimaj wa', kub'an k'ut jas ri kub'ij. Utz re ri winaq ri', kätewchix na rumal ri Dios pa ronojel ri kub'ano.

²⁶ We k'o jun kuchomaj chi are utzalaj kojonel, man retam tä k'ut kujik' ri raq', wa' we winaq ri' xaq tajin kusub' rib'. Ri kojoninaq wi ri are', man k'o tä k'u u patän wa' che. ²⁷ Ri qas kojonik ri ch'ajch'oj chuwäch ri Dios qa Tat, ri man k'o tä etzelal ruk', are ru b'anik utzil chke ri menorib' xuquje' chke ri malka'nib' ri tajin käkiriq k'äx, keriqtaj k'u pa b'is. Xuquje' are ru chajixik rib' jun chkiwäch ri itzel taq jastaq ajuwächulew.

2

Rajwaxik chi man nim taj käqil wi jun winaq chuwäch ri jun chik

¹ Wachalal, ix ri ix kojoninaq che ri Qajaw Jesucristo ri sib'alaj nim u q'ij, man kuya' taj ri mat junam keiwil wi ri winaq. ² Qa'na che chi kok b'i chixol jun achi ri q'inom, u kojom k'u jun u mulq'ab' re q'än puaq, xuquje' u kojom jun je'lalaj ratz'iaq ri paqal rajil. Xuquje' kok b'i jun achi chik ri meb'a' ri q'el ri ratz'iaq u kojom. ³ ¿Jas lo kel ri' we are nim kiwil wi ri achi ru kojom jun je'lalaj ratz'iaq, kib'ij k'u che: “T'uyul la waral pa we utzalaj tem,” —kixcha che, are k'u ri meb'a', kib'ij che: “Xaq chattak'al na at chila', o chatt'uyul qaj waral cho ri ulew?” —kixcha che. ⁴ We je' kib'an wa', man junam tä ri' kiwil wi iwib', xane jun ri' ri más nim kiwil wi, are k'u ri jun chik xa kiwetzelay u wäch. Ix je' ta ne q'atal taq tzij ri je' kib'an wa' xa rumal ri itzel i chomanik.

⁵ Loq'alaj taq wachalal, chitampe wa': Ri meb'a'ib' cho we uwächulew, e cha'tal rumal ri Dios rech qas kekojon na che ri Are', xuquje' rech käyi' na chke ri echb'al ru b'im ri Dios chi kuya chke ri loq' käkil wi ri Are'. Are wa' chi

keopan ruk' ri Dios rech kätäqan ri Are' pa ki wi'. ⁶ Are k'u ri ix xa kiwetzelay ki wäch ri meb'a'ib', kiwesaj ki k'ixb'al. ¿A mat pu e are' ri q'inomab' ri ketaqan pi wi', keb'anow k'äx chiwe, kixkik'am k'u b'i chkiwäch ri q'atal taq tzij? ¿Je', je ri!' ⁷ ¿A mat pu are ri e are' ri käkib'ij ri äwas u b'ixik chrij ri loq'alaj u b'i' ri Cristo ri kojom chiwij chuk'utik chi ix rech ri Are'? ¿Je', je ri'!

⁸ We qas kib'ano jas ri kub'ij ri Pixab' ri nim na u b'anik pa ru taqanik ri Dios, jas ri kub'ij ri Loq' Pixab' ri Tz'ib'talik: “Chiwaj ri iwach winaq jas ri ix kiwaj iwib',” —kächa', are utz ri' ri kib'ano. ⁹ We k'u k'o jun ri más nim kiwil wi, are k'u ri jun chik kiwetzelay na u wäch, mak ri' ri kib'ano. Ru Pixab' ri Dios kub'ij chi qas tzij ix makuninaq chuwäch ri Are'. ¹⁰ Jachin jun ri kub'ij chi u nimam ronojel ri kätäqan wi ri Pixab', te k'u ri' kutzaq jun chke ru taqanik, kel ri' chi man qas tzij tä ri kub'ij. Man u nimam tä ri' ri Pixab' rumal chi ri Pixab' xa jun ruk'am rib'. ¹¹ Are ri Dios k'ut ri u b'im: “Mab'an ri nimalaj mak ri äwas u b'anik ruk' ri rixoqil o ri rachajil jun winaq chik,” —kächa'. Xuquje' u b'im: “Matok che kämisanel,” —kächa ri'. Je ri', pune ta ne jun winaq man kub'an tä ri nimalaj mak ri äwas u b'anik, kukämisaj ta k'u jun rach winaq, mak ri' ri u b'anom. Man u nimam tä ri' ru Pixab' ri Dios. ¹² Chiwila b'a' iwib' jas ri kib'ij, xuquje' jas ri kib'an na pa ri i k'aslemal amaq'el ronojel q'ij. Iwetam k'ut chi käq'at na tzij pa qa wi' junam jas ri kub'ij ru Pixab' ri Cristo ri xujresaj pa ri mak ri xujk'oji wi nab'e. ¹³ Jachin taq ri man xkitoq'ob'isaj tä ki wäch nik'iaj winaq chik, man kätöq'ob'isax tä na ki wäch ri e are' rumal ri Dios aretaq käq'at na tzij pa qa wi'. Are k'u ri xkitoq'ob'isaj ki wäch nik'iaj winaq chik, kätöq'ob'isax na ki wäch ri e are' rumal ri Dios. Utz k'u keb'el na pa ri q'ij ri käq'at na tzij pa qa wi' uj qonojel.

Ri utzil ri kăqa'no kuk'utu chi qas tzij uj kojoninaq che ri Jesús

¹⁴ Wachalal, ¿jas lo u patän wa' we jun kub'ij chi kojoninaq che ri Cristo, te k'u ri' man k'o tä utzil kub'ano? ¿Man k'o taj! ¿A u riqom lo ri' ri qas kojonik ri kub'ano chi kuriq na ru tob'anik ri Dios? ¿Man je' tä ri'! ¹⁵ Qa'na che chi k'o jun qachalal achi o jun qachalal ixoq ri sib'alaj rajwaxik ri ratz'iaq, man k'o tä chi k'u ri kutij che ri jun q'ij. ¹⁶ Käpe ta k'u jun chiwe, kub'ij che: “¿Nojim kate'k, are ta k'u ri Dios katto'wik! ¿Chamiq'isaj b'a' awib', chatwoq!” — kăcha ri' che. We k'u man kuya tä b'ik jachike ri kajwataj che, ¿a k'o lo u patän wa' ri kub'ij b'i che? ¿Man k'o taj! ¹⁷ Je k'u ri' xuquje' ri kojonik. We ta ri winaq man kuk'ut tä ruk' ri utzil ri kub'ano chi qas kojoninaq, ri kojonik ri' man are tä qas kojonik, rumal chi man k'o tä utzil kub'ano. ¿Man k'o tä k'u u patän ri'! ¿Je' ta ne chi xa kăminaq wa'!

¹⁸ Kraj k'u ne k'o jun kub'ij: “Ri at k'ut kab'ij at chi at kojoninaq, are k'u ri in, xuwi kinb'an ri utzil,” —kăcha'. We katkowinik, chak'utu chnuwäch chi at kojonel, pune man kab'an ri utzil. Ri in k'ut, kink'ut na chawäch chi in kojonel ruk' ri utzil ri kinb'ano. ¹⁹ Ri at sib'alaj k'o a kojonik, kakojo chi xa jun ri Dios, utz k'u ri' ri kab'ano. Xuquje' k'u ne ri itzel taq espíritus kăkikoj wa', keb'irb'itik rumal chi kăkixej kib' chuwäch ri Are'. ²⁰ ¿Xaq at kon! ¿A mat kach'ob'o chi ri winaq ri kub'ij chi kăkojonik, man kub'an tä k'u ri utzil, man are tä ri' ri qas kojonik? ¿Man k'o tä k'u jub'iq' u patän we kojonik ri'! ¿Je' ta ne chi xa kăminaq wa'! ²¹ ¿Qilampe ri qa mam Abraham ojer! Ri Dios xuq'alajisaj chi qas jikom ri ranima' rumal ri xub'ano, xuya k'u ru k'ojol rech kăkămisax che sipanik cho ri Dios. ²² ¿A mat kawilo chi ri qa mam Abraham xq'alajinik chi qas kăkojonik ruk' ri xub'ano? Rumal ri xub'an ri are' qas xub'an tz'aqat ru kojonik. ²³ Je' xb'antajik jas ri kub'ij

ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'talik ri kub'ij: “Ri qa mam Abraham xkojon che ri Dios. Rumal k'u ru kojonik xilitaj rumal ri Dios chi qas jikom ri ranima',” —kächa'. Xb'ix k'u chrij ri qa mam Abraham chi sib'alaj utz ri are' ruk' ri Dios.

²⁴ ¿A kich'ob'o? Ri Dios kärilo chi jikom ranima' jun winaq rumal ri kub'ano, man xuwi tä rumal chi käkojonik. ²⁵ Je' xb'antaj wa' ruk' ri Rahab xuquje', ri ixoq ri keuch'ab'ej achijab'. Ri Dios k'ut xuq'alajisaj chi jikom ranima' ri are' rumal ri utzil ri xub'ano aretaq xeuk'ulaj ri achijab' aj Israel ri e taqom b'ik, xuya chke chi kewi'k, kewar chila'. Te k'u ri' xeuto' churiqik jun b'e chik rech keanimaj b'i chkiwäch ri ki k'ulel. ²⁶ Je' jas ri cuerpo ri elinaq chi ranima', käminaq ri'. Je ri' xuquje' ri kojonik. We ta ri winaq man kuk'ut tä ruk' ri utzil ri kub'ano chi qas kojoninaq, man k'o tä u patän we kojonik ri'. ¡Je' ta ne chi xa käminaq wa'!

3

Ri winaq ri qas kojoninaq che ri Cristo käkownik kujik' ri raq'

¹ Wachalal, mek'oji k'ia chiwe ri xaq käkikoj kib' che ki tijoxik ri qachalal. Iwetam k'ut chi k'äx na ri q'atow tzij pa qa wi' uj ri käqaya tijonik chuwäch ri q'atow tzij pa ki wi' nik'iaj chik. ² Ri uj qonojel kujmakunik. K'ia mul kujsach che ri käqa'no. We k'u k'o jun ri man k'o tä jub'iq' käsach wi che ri kub'ij, are jun winaq ri' ri qas tz'aqat ru chomanik. Käkowin ri' chuq'ilik rib' che ronojel ri kraj ri ranima'. ³ Ri uj kujkowin che ki jik'ik ri kiej ruk' jun alaj jik'b'al ri käqakoj pa ki chi'. Pune ta ne sib'alaj k'o ki chuq'ab', kujkinimaj k'u na ri'. ⁴ Qesajmpe qa no'j xuquje' chkij ri nimaq taq barcos. Pune sib'alaj k'o u chuq'ab' ri kiäqiq' ri käch'ikminik, ri achi ri k'amowinaq b'ik käkownik kuk'am u b'e ri barco ruk' ri alaj u timón

jawije' chi' ri kraj ke' wi.* ⁵ Je k'u ri' xuquje' ri qaq'. Ri qaq', pune are xa jun alaj ti'j ri sib'alaj ch'utin ri k'o pa qa chi', k'ia k'u ri kākowin chub'anik. ¡Sib'alaj nim ri k'ache'laj ri kākowin jun alaj q'aq' chuporoxik! ⁶ Ri qaq' junam ruk' jun u xaq q'aq'. Je' ta ne ri uwächulew ruk' ronojel ri etzelal ri k'o chupam k'o pa qa cuerpo, kutz'iloj k'u ronojel. Ri qaq' je' ta ne tzijtal wa' rumal ri q'aq' rech ri infierno. Ronojel q'ij k'ut kub'an nimalaj k'äx che ri qa k'aslemal, je' ta ne chi kujk'atik. ⁷ Ri winaq kākowinik käresaj ri u k'a'nal apachike u wäch chikop cho ruwächulew, je' k'u u b'anom wa'. Kākowin ri are' chub'anik wa' chke taq awaj aj pa taq juyub', chke ri chikop ajuwokaj, chke ri kumätz, xuquje' chke ronojel ki wäch chikop ri e k'o pa taq ri nimalaj ja' rech ri mar, pa taq ri nima'. ⁸ Man k'o tä k'u jun winaq kākowinik kujik' ri raq', käresaj ru k'a'nal. Ri qaq' are sib'alaj itzel wa' ri man kuya' taj qas käjik'ik. Are je' ta ne chi sib'alaj k'o u veneno ri kākowinik kākämisanik. ⁹ Ruk' ri qaq' kähaya u q'ij ri Qajaw Dios ri qa Tat. Ruk' ri qaq' xuquje' keqayoq' ri winaq ri e b'anom rumal ri Dios ri xaq jub'iq' man e junam tä ruk'. ¹⁰ Jun winaq ruk' ru chi' kuya u q'ij jun, xuquje' käyoq'onik. Wachalal, ¡man ya'tal tä wa' chi je' kähaya'no, man utz tä k'u ri! ¹¹ ¿A kel lo loq utzalaj joron xuquje' k'alaj joron xa pa jun u k'iyib'al ja'? ¡Man je' taj! ¹² Wachalal, ¿a kuya lo alanxäh jun u che'al oj? ¿A kuya lo oj jun u k'amal kinaq'?† ¡Man je' taj! Je k'u ri' man kuya' taj kel loq joron ri tza, xuquje' joron ri qas utz xa pa jun u k'iyib'al ja'.

---

* 3:4 Je ri' jas ri kub'an jun alaj timón ruk' jun nim camión. † 3:12 Pa ri versículo ri' qa tz'ib'am frutas aj Guatemala che ki k'exwäch ri frutas ri man keriqtaj tä waral. Ri mero tzij e are' "higuera", "aceitunas", "planta de uva", e "higos".

Waral käqil wi jas ri' ri utzalaj no'j ri käpe ruk' ri Dios

¹³ We k'o jachin jun chixol ri sib'alaj k'o retam xuquje' k'o u no'j, chuk'utu b'a wa' ruk' ri utzalaj u k'aslemal, ruk' k'u ri utzil ri kub'ano ri man k'o tä nimal ruk', xane qas rajwaxik kukoj ri utzalaj u no'j chuk'utik wa'. ¹⁴ We k'u ne k'äx kina' chrij jun winaq chik pa ri iwanima', k'o k'u k'äx pa i k'ux chrij, we pa ronojel ri kib'ano kib'an wa' xaq rech utz kixil wi, man kuya' tä ri' kib'an nimal che ri iwetam. We je ri' kib'ano, xaq kib'an tzij ri', man kib'ij tä k'u ri qas tzij. ¹⁵ Wa' we nojib'al ri' man are tä ri Dios käyo'wik, xane xaq ajuwächulew. Käpe wa' xaq pa ri ki chomanik ri winaq, are k'u ri Itzel ri käyo'wik. ¹⁶ We k'äx kina' chb'il taq iwib', we ri kib'ano, kib'an wa' xaq rech utz kixil wi, are wa' ri kub'ano chi k'o ch'oj chixol, xuquje' chi k'o ronojel u wäch etzelal chixol. ¹⁷ Are k'u ri no'j ri käpe chila' chikaj ruk' ri Dios, ri qas nab'e ri kub'ano, are kub'an ch'ajch'oj che ri qa k'aslemal. Kuya utzil ri' chqaxol, kub'ano chi kujch'awik, chi utz kujchomanik. Xuquje' kub'ano chi uj nimanelab', chi käqatoq'ob'isaj ki wäch nik'iaj chik, käqa'n k'u ri utzil. Kub'ano chi junam keqil wi konojel, man xaq tä kieb' qa wäch. ¹⁸ Ri winaq ri kuxlan ki k'ux, ri k'o utzil pa kanima', käkitik na ri' ri utzil chkixol nik'iaj winaq chik, käkiyak k'u na jun kosecha rech utzil pa taq ri kanima' ri e are', xuquje' pa ri ki k'aslemal.

4

We sib'alaj loq' käqil wi ri jastaq rech ri uwächulew, xa käqa'n qa k'ulel ri' che ri Dios

¹ ¿Jas che xaq amaq'el kixch'ojinik? ¿Jas che kib'an i k'ulel chb'il taq iwib'? ¿A mat käpe wa' rumal ri itzel taq rayinik ri käkikoj ki chuq'ab' pa taq ri iwanima'? ¿Je', rumal wa'! ² Ri ix k'o ri kiwaj, rumal k'ut chi man kiriq taj, kixkämisanik. Ri ix k'o ri kirayij, rumal k'ut

chi man käya'taj tä chiwe, kixel ch'uj, xaq kixch'ojinik. Man kiriq taj jas ri kiwaj rumal chi man kita' tä wa' che ri Dios. ³ We k'u kita' wa' che ri Dios, ri Are' man kuya tä chiwe, rumal chi man qas utz ri iwanima' chuta'ik ri kita' che. Are k'u kiwaj chi käyi' chiwe ri xaq kikoj chupam jachike ri kiwaj. ⁴ ¡Ri ix, ix winaq ri man jikom tä iwanima'! ¿A mat kich'ob'o chi we ke' iwanima' kuk' ri jastaq rech ri uwächulew, are kib'an i k'ulel ri' che ri Dios? Apachin ri kujach rib' chub'anik ronojel ri kaka'n ri winaq ajuwächulew, kub'an u k'ulel ri' che ri Dios. ⁵ Man xaq tä k'u loq' kub'ij ru Loq' Pixab' ri Dios ri Tz'ib'talik: “Ri Loq'alaj Espíritu ru yo'm ri Dios pa qanima' sib'alaj kok il chqe, sib'alaj kujraj,” —kächa'. ⁶ Ri Dios k'ut sib'alaj kujuto' na ruk' ri nimalaj u toq'ob' je' jas ri kub'ij ru Loq' Pixab' ri Tz'ib'talik: “Ri Dios kuq'atej ki wäch ri winaq ri xa käkinimarisaj kib'. Are k'u ri man nim tä käkil wi kib', keuto' na ri Are', kutoq'ob'isaj ki wäch,” —kächa'. ⁷ Minimarisaj b'a' iwib', xane chixniman che ri Dios. Ko b'a' kixjeqeloq, chiq'atej u wäch ri Itzel, kanimaj k'u na b'i ri are' chiwäch. ⁸ Chixqeb' ruk' ri Dios, ri Are' k'ut käqeb' na iwuk' ix. Ri ix ajmakib', chiya b'a' kan u b'anik ri man utz taj, je' ta ne ri kich'aj ri i q'ab' rumal ri tz'il ri i chapom. Ri ix ri xaq kieb' kub'an ri i chomanik ix, kiwaj kib'an ri kaka'n ri winaq ajuwächulew, xuquje' kiwaj kib'an ri kraj ri Dios. Rajwaxik b'a' kib'an ch'ajch'oj che ri iwanima'. ⁹ Rajwaxik chi sib'alaj kixb'isonik, kiraq i chi' che oq'ej, kel k'u na u wa'l i wäch rumal rech ri mak ri i b'anom. Chik'exa ri i tze' pa oq'ej, chik'exa k'u ri i kikotemal pa b'is. ¹⁰ China' iwib' chi man nim tä i b'anik chuwäch ri Dios. Ri Are' k'ut kuya na i q'ij.

Man utz taj käqaaq'at tzij pa ki wi' ri qachalal chub'anik k'äx chke

¹¹ Qachalal, mib'ij k'äx taq tzij chb'il taq iwib'. Jachin ri kuq'at tzij puwi' jun rachalal, kub'ij ri man utz taj chrij chub'anik k'äx che, wa' we winaq ri' xa k'äx kub'ij ri' chrij ru Pixab' ri Dios, xa k'u tajin kukoj rib' ri' che q'atal tzij. We ri at je' kab'an wa' ruk' ri Pixab', man kanimaj tä k'ut jas ri kätaqan wi, at ri' xa tajin kakoj awib' che q'atal tzij, kab'ij k'u ri man utz taj chrij ru Pixab' ri Dios. ¹² Xa jun ri Dios k'olik ri yo'winaq ri Pixab', xuwi k'u ri Are' are qas Q'atal Tzij pa qa wi'. Xuwi ri Are' käkowinik kujuto', käkowin k'ut chusachik qa wäch. Are k'u ri at, ¿jachin lo ri at chi ri at kaq'at tzij puwi' ri awach winaq?

Man xaq tä qech uj ru b'ixik jas ri käqa'n na chuweq käb'ij

¹³ Chitampe ri kinb'ij, ix ri' ri je' kib'ij wa': “Kämik o chuweq kuje' na jela' pa ri tinimit ri'. Kujkanaj k'u na kan jun junab' chila' chub'anik ri k'ayij, käqach'ak k'u na qa rajil,” —kixcha na. ¹⁴ ¿Man iwetam tä k'ut jas ri kik'ulmaj na chuweq! ¿Jas pu u b'anik ri qa k'aslemal? Ri qa k'aslemal are junam ruk' ri jub'iq' sutz' ri xaq jun rat käq'alajinik, chanim k'ut käsachik. ¹⁵ Ri kib'ij, rajwaxik are je wa': “We kraj ri Dios, we kuya na qa k'aslemal, käqa'n na ri', käqa'n na la',” —kixcha na. ¹⁶ Are k'u ri ix ruk' nimal kixch'awik, xaq kinimarisaj iwib'. Man utz tä ri' ri kib'ano, kinimarisaj iwib'. ¹⁷ Jachin ri retam chi utz u b'anik ri utzil jas ri xinb'ij, te k'u ri' man kub'an taj, we winaq ri' qas k'o u mak.

5

Ri Santiago kuya u b'ixik ri k'äx ri käkiriq na ri q'inomab'

¹ ¿Ri ix q'inomab', chitampe wa'! Chixoq'oq, chiraqa i chi' rumal ri nimalaj k'äx ri käpe na pi wi'. ² Ri i q'inomal ri k'o kämik ri xaq i k'olom, je' ta ne q'ayinaq chi wa'. Ri je'lalaj taq iwatz'iaq, xaq chikopirinaq chi wa' xuquje'. ³ Ri

q'än puaq, ri saq puaq ri i k'olom, xaq u chulum chi rib'. Ronojel k'u wa' kuq'alajisaj na chiwij ri k'äx ri i b'anom. Käsach na i wäch ix rumal ronojel wa', je' ta ne jun q'aq' wa' ri kuporoj ri i cuerpo. ¿Jas che xaq i mulim k'ia q'inomal che taq we q'ij ri'? ¡Iwetam chi are ri k'isb'al taq q'ij wa'! ⁴ ¡Chitampe'! Ri ajchakib' ri xeyakow ri i kosecha kákoq'ej ri ki rajil ri iwelaq'am kan chke. Kel kub'ij wa' chi man i yo'm tä ri tojb'al ke. Opaninaq k'u ri koq'ej chuwäch ri Qajaw Dios ri k'o u taqanik puwi' ronojel. ¡Ri Are' k'ut u tom ri ki tzij! ⁵ Waral cho we uwächulew xaq i nimarisam iwib' kuk' taq ri k'ialaj taq jastaq iwe. I tzoqopim iwib' chub'anik ronojel ri kiwaj, xaq rech kixkikot ix. Xuquje' i chomarisam iwib' je' ta ne ix wakäx, xa k'u jub'iq' man kopan ri q'ij ri kixk'am b'i pa kämisaxik rech kixpilik. ⁶ Ri ix i q'atom tzij pa ki wi' ri winaq ri man k'o tä ki mak rech kák'äjisax ki wäch, i kämisam k'u wa'. Ri e are' k'ut man k'o tä jas ri ka'nom chiwe, man kákiq'atej tä i wäch.

Rajwaxik kichajij paciencia xuquje' kitaqej u b'anik orar

⁷ Qachalal, chichajij b'a' paciencia k'ä käpe na ri Qajaw Jesús. Chib'ana iwe jas ri kub'an ri tikol ab'ix, ruk' paciencia kereyey na ri nab'e taq jäb' xuquje' ri k'isb'al taq jäb' rech kák'iy ru tiko'n, kuyak k'u na jun utzalaj kosecha. ⁸ Je wa' xuquje' rajwaxik kib'an ix, kichajij paciencia. Chiwalijisaj b'a' ri iwanima' rumal chi man naj tä chik k'o wi' ri q'ij ri käpe ri Qajaw Jesús. ⁹ Wachalal, xaq mixch'ojinik, ri jun ruk' ri jun chik, rech man káq'at tä tzij pi wi'. Ri Dios k'ut, ri nimalaj Q'atal Tzij, ya mero kuchaplej u q'atik tzij pa ki wi' ri winaq. Je' ta ne chi ya tak'al chik chi' ri ja. ¹⁰ Qachalal, chiwesaj i no'j chkij ri q'alajisaj taq re ru Loq' Pixab' ri Dios ri xek'oji ojer. Ri e are' qas xk'oji ki paciencia chuch'ijik ri k'äx ri xkiriqo. E taqom k'u rumal ri Qajaw Dios, xech'aw pa ru b'i' ri Are'.

¹¹ Ri uj qetam chi sib'alaj utz ke ri xkich'ij ri k'äx. Ri ix i tom chi ri tat Job sib'alaj xuchajij paciencia chuch'ijik ri nimalaj k'äx ri xuriqo. Xuquje' iwetam jas ri xub'an ri Qajaw Dios chuto'ik aretaq xto'taj chupam ronojel ri nimalaj k'äx ri xuriqo. Ri Qajaw Dios sib'alaj kel u k'ux chqe, xuquje' kutoq'ob'isaj qa wäch.

¹² Ri nim na u b'anik chke taq we tijonik ri', wachalal, are wa': Man xaq tä amaq'el kikoj juramento pa taq ri i tzij. Man kikoj tä ru b'i' ri Dios, o ruwächulew, man kikoj tä k'u jun u wäch juramento chik. We kib'ij: “¡Je!” —kixcha na, man xaq tä kieb' i k'ux kib'ij wa'. Xuquje' we kib'ij: “¡Man je' taj!” —kixcha', man xaq tä kieb' i k'ux kib'ij rech man käq'at tä tzij pi wi' chi käk'äjisax na i wäch rumal ri Dios.

¹³ We k'o jun chiwe ri käriqtaj pa k'äxk'ol, chub'ana orar. We k'o jun chiwe ri käkikotik, chb'ixonoq, chuya u q'ij ri Dios. ¹⁴ We k'o jun chiwe ri käyawajik, cheusik'ij ri k'amal taq ki b'e ri qachalal kojonelab' rech käka'n orar puwi'. Käkikoj k'u na jub'iq' aceite puwi' ri yawab' pa ru b'i' ri Qajaw Jesús. ¹⁵ We aretaq käka'n orar ri k'amal taq ki b'e ri kojonelab' puwi' ri yawab', qas käkikojo chi käkunatajik, käkunataj na ri', käwalijisax k'u na ri are' rumal ri Qajaw Dios. We makuninaq ri yawab', käsachtaj na u mak rumal ri Dios. ¹⁶ Rumal ri' rajwaxik chi kiq'alajisaj jas u wäch mak ri i b'anom chb'il taq iwib'. Te k'u ri' chib'ana orar pi wi' chb'il taq iwib' rech kixkunatajik. Ri oración ri kub'an jun winaq ri qas jikom ranima', sib'alaj k'o na u chuq'ab' wa' chub'anik utzil. ¹⁷ Ri qa mam Elías, ri q'alajisal re ru Loq' Pixab' ri Dios ojer, are xaq jun winaq je' jas ri uj. K'o jumul ri xub'an orar, xuta' che ri Dios chi man käqaj tä na ri jäb'. Oxib' junab' k'ut ruk' nik'iaj man k'o tä jäb' xqajik. ¹⁸ Aretaq k'ut xub'an orar jumul chik, xuta' che ri Dios chi käqaj ri jäb'. Xqaj k'u ri jäb', ri tiko'n k'ut xuya jun utzalaj kosecha.

¹⁹ Wachalal, qa'na che chi jun chiwe kutas rib' chrij ri Qas Tzij, k'o k'u jun chik ri kutij u chuq'ab' che rech kätzelej chi na jumul. ²⁰ Chiwetamaj b'a' chi jachin ri käkowinik kub'ano chi jun ajmak kuya kan ru b'e ri man utz taj, are jun winaq ri' ri xresaj ri ranima' jun ajmak pu q'ab' ri kämikal. Ri je' kub'an wa' kub'ano chi käsachtaj na ri k'ialaj u mak ri winaq ri'.

Ru Loq' Pixab' Ri Dios

New Testament in K'iche' Cantel; quc (GT:quc:K'iche'), new spelling
copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: K'iche'

Dialect: Cantel

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in K'iche'

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

